

MINISTER SKARBU PAŃSTWA

MSP/DERRI UA/1953/06/mf

Warszawa 2006.08.17

**Pan
Bogdan Borusewicz
Marszałek Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej**

Przepraszam Pana Marszałku!

W odpowiedzi na przesłane przez Pana Marszałka oświadczenie złożone przez Pana Mieczysława Augustyna - Senatora Rzeczypospolitej Polskiej na 15 posiedzeniu Senatu (znak BPS/DSK-43-507/06), w sprawie działań władz publicznych w związku ze staraniami osób, o odzyskanie znacionalizowanego po wojnie mienia, informuję uprzejmie, iż wyżej wspomniane oświadczenie przeczytałem z wielkim zainteresowaniem.

Chciałbym uprzejmie podziękować za okazaną w nim troskę o tak ważną i bolesną dla wielu sprawę, jak nierozwiązany dotychczas problem zrekompensowania obywatelom krzywd, za znacionalizowane po wojnie różnymi aktami prawnymi ich mienie.

Przedstawiony przez Pana Senatora wywód na temat kształtowania się odpowiedzialności odszkodowawczej władzy publicznej jest pouczający. Wynika z niego prosty wniosek, że właściwie jedyną drogą naprawienia krzywd wyrządzonych wskutek nacjonalizacji jest droga analizy żądań i naprawienie krzywd byłym właścicielom.

Jedyną drogą rozwiązania opisanej w oświadczeniu sytuacji, jest uchwalenie przez Parlament RP ustawy reprivatyzacyjnej, która ostatecznie ureguluje sytuację własnościową nieruchomości przejętych przez Skarb Państwa po II wojnie światowej.

W związku z tym, uprzejmie wyjaśniam, co następuje:

W dniu 2 marca 2005 roku Prezes Rady Ministrów skierował na ręce Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy *o rekompensatach za przejęte przez Państwo nieruchomości oraz niektóre inne składniki mienia*, łącznie z kompletem projektów aktów wykonawczych

i z opinią dotyczącą zgodności proponowanych regulacji z prawem Unii Europejskiej.

Sejm, po pierwszym czytaniu skierował w kwietniu 2005 r. projekt ustawy do pracy w Komisji Skarbu Państwa, z której została wyłoniona Podkomisja Nadzwyczajna do rozpatrzenia rządowych projektów ustaw : *o rekompensatach za przejęte przez Państwo nieruchomości oraz niektóre inne składniki mienia* (druk nr 3789); *o realizacji prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami państwa polskiego* (druk nr 3793).

W maju 2005 roku odbyło się pierwsze posiedzenie Podkomisji Nadzwyczajnej, a następne – w czerwcu i w lipcu 2005 r.

Prace nad projektem ustawy *o rekompensatach za przejęte przez Państwo nieruchomości oraz niektóre inne składniki mienia*, które trwały w Sejmie IV kadencji od kwietnia 2005 roku zostały wstrzymane po omówieniu pierwszych 12 artykułów, ponieważ pilniejszą w tym momencie sprawą (ze względu na wyrok Trybunału Konstytucyjnego i toczącą się przed Europejskim Trybunałem w Strasburgu sprawę „Broniowski v/ Polska”) **było uchwalenie** w pierwszej kolejności ustawy „zabużańskiej”.

W rezultacie Sejm IV kadencji nie dokończył prac nad projektem ustawy „reprzywatyzyjnej”.

Po wyborach parlamentarnych, w październiku 2005 roku, nowo powołana Rada Ministrów **zaakceptowała** projekt ustawy *o rekompensatach za przejęte przez Państwo nieruchomości oraz niektóre inne składniki mienia* takiej formie, w jakiej został skierowany do Sejmu IV kadencji i w jakiej trwały nad nim prace w Podkomisji Nadzwyczajnej.

Przedmiotowy projekt ustawy **w dniu 9 grudnia 2005 roku**, został wraz z kompletem projektów aktów wykonawczych, skierowany przez Radę Ministrów na ręce Marszałka Sejmu RP, do pierwszego czytania.

Projekt ustawy otrzymał numer druku sejmowego – 133.

Pierwsze czytanie projektu ustawy *o rekompensatach za przejęte przez Państwo nieruchomości oraz niektóre inne składniki mienia*, planowane początkowo w Sejmie **na styczeń** 2006 roku, **nie odbyło** się w tym terminie.

Nadanie dalszego biegu prac nad przedmiotowym projektem ustawy leży obecnie we władczej gestii Parlamentu Rzeczypospolitej Polskiej.

W tym miejscu pozwolę sobie przypomnieć kilka podstawowych założeń omawianego projektu:

Celem projektowanej ustawy jest naprawienie krzywd wywołanych brakiem rekompensaty z tytułu nieodpłatnego przejęcia przez Państwo mienia obywateli. Projekt umożliwia dochodzenie roszczeń **osobom fizycznym** będącym właścicielami mienia w chwili jego przejęcia i **ich spadkobiercom** oraz spółkom prawa handlowego. **Nie ma** w

projektowanej ustawie kryterium obywatelstwa, natomiast dla ustalenia kręgu spadkobierców osoby uprawnionej (byłego właściciela przejętej przez państwo nieruchomości) stosuje się polski kodeks cywilny (Księga IV – spadki (art. 922 –1087) ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. (Dz.U. Nr 16 , poz. 93 ze zm.). W sprawach o stwierdzenia prawa do spadku właściwy jest sąd polski.

W sytuacji, gdy osoba uprawniona mieszka za granicą, wskazane jest ustanowienie **pełnomocnika** w Polsce do prowadzenia postępowania. Pełnomocnictwo musi być notarialnie potwierdzone, chyba, że osobę uprawnioną reprezentuje adwokat lub radca prawny. Jeżeli pełnomocnictwo jest sporządzone za granicą wymaga potwierdzenia przez właściwą miejscowo polską placówkę konsularną. Pełnomocnictwo wygasa z chwilą śmierci osoby reprezentowanej.

Warunkiem ubiegania się o rekompensatę jest złożenie przez osobę uprawnioną wniosku w terminie 12 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy. Wniosek ma postać **urzędowego formularza**, który zawiera odpowiednie dane oraz wymienia załączniki niezbędne do uruchomienia postępowania w sprawie rekompensat.

Wnioski będą składane do wojewody, właściwego ze względu na miejsce położenia przejętej nieruchomości, który będzie prowadził postępowanie w sprawie o rekompensatę.

Formularz wniosku będzie można pobrać po wejściu w życie ustawy ze strony internetowej Ministerstwa Skarbu Państwa (www.msp.gov.pl), będzie on dostępny również w urzędach wojewódzkich.

Po przeprowadzeniu postępowania, wojewoda wyda decyzję o przyznaniu lub odmowie przyznania rekompensaty. Od decyzji wojewody służy odwołanie do ministra właściwego do spraw Skarbu Państwa.

Z dniem, w którym decyzja o przyznaniu rekompensaty stanie się ostateczna, wygasną wszelkie roszczenia osoby uprawnionej wobec Skarbu Państwa.

Projekt ustawy określa prawo do rekompensaty za mienie przejęte na podstawie wymienionych w projekcie 16 dekretów i ustaw nacjonalizacyjnych uchwalonych w latach 1944 – 1962, (*wykaz w załączeniu*), bez konieczności udowadniania **bezprawności** przejęcia. Rekompensata będzie przysługiwała również za mienie przejęte w tych latach bez podstawy prawnej lub z naruszeniem ówczesnego prawa, a także za mienie **zajęte przez niemieckie władze okupacyjne** i następnie przejęte przez Państwo Polskie.

Rekompensata będzie przyznawana w formie **świadczenia pieniężnego**. Po wejściu w życie regulacji, roszczenia będą mogły być dochodzone jedynie na podstawie tej ustawy. Wyjątkiem są toczące się postępowania o zwrot mienia lub o odszkodowanie wszczęte przed wejściem w życie ustawy.

Z uwagi na zakres zgłaszanych roszczeń i ograniczone możliwości płatnicze państwa, mając także na uwadze zachowanie równowagi finansów publicznych, możliwe jest jedynie częściowe naprawienie skutków nacjonalizacji w formie rekompensat (**projekt zakłada rekompensatę w wysokości 15% wartości przejętej nieruchomości**, oszacowanej przez rzeczoznawców majątkowych), a nie pełnych odszkodowań. Jednocześnie z uwagi na ochronę praw słusznie nabytych przez aktualnych właścicieli i wieczystych użytkowników nieruchomości, jakie ukształtowały się w ciągu kilkudziesięciu lat od przeprowadzenia nacjonalizacji, **nie przewiduje się restytucji w naturze.**

Projekt ustawy przewiduje finansowanie wypłat rekompensat ze środków zgromadzonych na państwowym funduszu celowym zwanym „Funduszem Reprywatyzacyjnym”, w czterech równych ratach. Pierwsza wypłata rekompensat nastąpi nie wcześniej niż w 2009 roku, po wcześniejszym ustaleniu osób uprawnionych oraz przygotowaniu rejestru osób, którym przyznano rekompensatę, a przewidywany termin zakończenia wypłat rekompensat – to 2012 rok.

Rekompensata **nie będzie przysługiwać**, z uwagi na poniżej wymienione okoliczności powodujące wyłączenie prawa do rekompensaty:

1. osobie, której na podstawie przepisów i zdarzeń określonych w art. 4 projektowanej ustawy przysługiwały w stosunku do państw obcych uprawnienia odszkodowawcze, wynikające z umów międzynarodowych zawartych po dniu 1 stycznia 1944 r. między Państwem Polskim lub jego rządem, a państwami obcymi lub ich rządami, ponieważ Rzeczpospolita Polska zawarła po II wojnie światowej stosowne układy z niektórymi państwami, na mocy których wypłaciła rządowi tych państw odszkodowania za mienie będące własnością obywateli tychże państw. Jednym z nich był układ zawarty z Rządem Stanów Zjednoczonych, z dnia 16 lipca 1960 roku (wraz z protokołem z dnia 29 listopada 1960 r.). W układzie przyjęto kwotę 40 mln \$ jaką Rząd PRL zgadza się zapłacić Rządowi Stanów Zjednoczonych z przeznaczeniem na całkowite uregulowanie i zaspokojenie wszystkich roszczeń obywateli Stanów Zjednoczonych, zarówno osób fizycznych jak i prawnych z tytułu nacjonalizacji i innego rodzaju przejęcia przez Polskę mienia oraz praw i interesów związanych z mieniem przejętym przed wejściem w życie układu.
2. osobie, której mienie zostało przejęte przez Państwo Polskie bez odszkodowania w związku z wykonaniem Umowy Poczdamskiej i innych aktów międzynarodowych jako przysługujące Polsce reparacje wojenne;

3. osobie, która utraciła obywatelstwo polskie na podstawie dekretu z dnia 13 września 1946 r. o wyłączeniu ze społeczeństwa polskiego osób narodowości niemieckiej (Dz. U. Nr 55, poz. 310, z 1947 r. Nr 65, poz. 390 i Nr 66, poz. 404, z 1948 r. Nr 57, poz. 453 oraz z 1949 r. Nr 32, poz. 238 i Nr 65, poz. 533);
4. osobie, która utraciła obywatelstwo polskie na podstawie art. 4 pkt 3 ustawy z dnia 8 stycznia 1951 r. o obywatelstwie polskim (Dz. U. Nr 4, poz. 25).

Wymienione wyżej przepisy znajdują zastosowanie do spadkobierców i następców prawnych tej osoby.

Należy żywić nadzieję, iż tak długo oczekiwane przez społeczeństwo rozwiązanie problemów reprivatyzacyjnych znajdzie swoje zakończenie po podjęciu prac przez Sejm RP i uchwaleniu stosownej regulacji prawnej.

W pełni rozumiem poczucie krzywdy byłych właścicieli, którzy przez wiele lat próbują odzyskać swoje nieruchomości przejęte przez Skarb Państwa po wojnie, bądź uzyskać za nie rekompensatę. Mam nadzieję, że regulujący te problemy projekt ustawy, będzie w najbliższym czasie omawiany przez Wysoką Izbę.

Należy też zwrócić uwagę, iż zagadnienie związane z rekompensatą za znacjonalizowane po wojnie mienie, należy rozpatrywać w szerokim zakresie – uchwalenie stosownej regulacji prawnej umożliwi **całkowite rozwiązanie** problemów reprivatyzacyjnych nie tylko w lokalnej skali (zabezpieczenia interesów gmin, które w wyniku komunalizacji przejęły mienie Skarbu Państwa), ale również zabezpieczenia interesów Skarbu Państwa, w skali całego kraju, a tym samym zabezpieczenie interesów wszystkich podatników.

W pełni zgadzam się z poglądem Pana Senatora Mieczysława Augustyna, że nieuregulowanie kwestii reprivatyzacji może, w efekcie procesów odszkodowawczych, często toczących się już w trybunałach międzynarodowych, kosztować Polskę znacznie więcej, aniżeli ustawowe uregulowanie tego problemu, które omówiłem powyżej.

Stojąc na tym stanowisku, Minister Skarbu Państwa wystosował w czerwcu br. pismo do Prezesa Rady Ministrów, z prośbą o interwencję u Marszałka Sejmu RP, o skierowanie druku sejmowego Nr 133 do pierwszego czytania i o przyspieszenie prac nad projektem ustawy *o rekompensatach za przejęte przez Państwo nieruchomości oraz niektóre inne składniki mienia*.

Chciałbym również, w odpowiedzi na pytanie Pana Senatora poinformować, iż Ministerstwo Skarbu Państwa zbierało z województw dane w sprawie skali i wartości potencjalnych roszczeń reprivatyzacyjnych osób fizycznych i spółek handlowych, których pozbawiono własności nieruchomości bez należytego odszkodowania.

Do dnia 06.06.2006 r. wpłynęły wykazy zgłoszonych roszczeń reprivatyzacyjnych od piętnastu urzędów wojewódzkich.

Dla województwa mazowieckiego przyjęto dane z 2002 r.

Łączna wartość **zgłoszonych** roszczeń reprivatyzacyjnych wynosi **23 787 mln zł.**

w tym:

-nieruchomości rolne **5 348 mln zł.**

-nieruchomości miejskie **239 mln zł.**

-przedsiębiorstwa przemysłowe, usługowe i handlowe –
18 200 mln zł.

oraz roszczenia reprivatyzacyjne zgłoszone do Agencji Nieruchomości Rolnych - obejmujące **433 tys. ha.**

Należy jednak nadmienić, że są to dane niepełne i szacunkowe. Z tych też względów skala roszczeń podana w załączonej tabeli jest przybliżona.

W aktualnym stanie prawnym w wyniku stwierdzenia bezprawności działań nacjonalizacyjnych, dochodzenie roszczeń jest możliwe wyłącznie w trybie przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego oraz Kodeksu cywilnego. Odnotować należy trwałą tendencję do zasądzania coraz wyższych kwot odszkodowawczych przez sądy powszechne, z uwagi na brak ustawy regulującej kompleksowo skutki nacjonalizacji przemysłu i reformy rolnej. Odszkodowania przyznawane decyzjami administracyjnymi i wyrokami sądowymi są wypłacane z Funduszu Reprivatyzacji działającego na podstawie *art. 56 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 roku o komercjalizacji i prywatyzacji.*

Źródłem wpływów Funduszu Reprivatyzacji jest sprzedaż 5 % akcji lub udziałów należących do Skarbu Państwa w każdej ze spółek powstałych w wyniku komercjalizacji.

Ogólna kwota wypłat z Funduszu od roku 2001 do 3 sierpnia 2006 wynosi **262,4 mln zł.**

Niestety, nie jestem w stanie odpowiedzieć na pytania Pana Senatora odnośnie ilości spraw toczących się obecnie przed trybunałami międzynarodowymi i sądami polskimi. Być może, informacjami w tym zakresie służyć mógłby Minister Spraw Zagranicznych i Minister Sprawiedliwości.

Załącznik 1
(tabela zgłoszonych roszczeń reprivatyzacyjnych)

Z wyrażeniem uznania
MINISTERSTWO SPRAW PAŃSTWA
Z UP. PODSEKRETARZ STANU
Janina Jędrzejewska
Kierownik Wydziału

Zestawienie wielkości roszczeń reprivatyzacyjnych opracowane na podstawie ankiet od Urzędów Wojewódzkich I-IV 2006 r.
Zgłoszone roszczenia reprivatyzacyjne

Lp.	Nazwa jednostki	Nieruchomości rolne		Nieruchomości miejskie		Przedsięb. Przem. Ust. i Handlowe	
		Powierzchnia w ha	Wartość w zł.	Powierzchnia w zł.	Wartość w zł.	Powierzchnia w ha	Wartość w zł.
1.	Lubuski Urząd Wojewódzki	54,02	625 300,00	-	-	-	-
2.	Lubelski Urząd Wojewódzki	22 645	868 344 352,00	1,1817	2 000 000,00	2,6701	-
3.	Podlaski Urząd Wojewódzki	32 532,33	218 720 000,00	7,4767	3 427 000,00	11,436	-
4.	Kujawsko - Pomorski Urząd Wojewódzki	185 462	1 765 916 000,00	-	-	120 884,88	18 199 583 976,15
5.	Świętokrzyski Urząd Wojewódzki	17 564,47	113 098 000,00	-	-	-	-
6.	Warmińsko-Mazurski Urząd Wojewódzki	14 023,03	9 980 042,20	0,97	277 120,00	-	-
7.	Podkarpacki Urząd Wojewódzki	1 347	6 061 500,00	27,8537	-	20,563	-
8.	Pomorski Urząd Wojewódzki	7 246	37 750 200,00	-	-	18,91	452 400,00
9.	Wielkopolski Urząd Wojewódzki	147 854,55	1 429 753 498,50	317,55	231 495 400,00	6,9	-
10.	Zachodniopomorski Urząd Wojewódzki	74,69	1 064 450,00	-	-	-	-
11.	Mazowiecki Urząd Wojewódzki*	148 800,00	592 200 000,00	-	-	-	-
12.	Małopolski Urząd Wojewódzki	31 065,71	246 568 540,27	-	-	-	-
13.	Dolnośląski Urząd Wojewódzki	15,23	543 877,00	0,8703	1 455 309,00	-	-
14.	Śląski Urząd Wojewódzki	5 947	57 186 352,00	7,7803	-	2,9434	-
15.	Opolski Urząd Wojewódzki	8,846	59 701,65	0,3839	275 150,00	0,0405	100 000,00
16.	Łódzki Urząd Wojewódzki	-	-	33,2738	-	-	-
	Ogółem	614 640,00	5 347 871 813,62	398	238 929 979	120 948,34	18 200 136 376,15

* dane z 2002 r.

Roszczenia reprivatyzacyjne zgłoszone do Agencji Nieruchomości Rolnych obejmują 433 042,2 ha
 Urząd Miasta Stołecznego Warszawy w latach 1990-2005 wydał 1879 pozytywnych decyzji dekretoowych.

N A C Z E L N I K

Magdalena Żalikowska